

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Volumen ...**

Ivstitia Et, Ivs. Sex Libris totidem Tractatus appono, nempe de rerum
Dominio, de Restitutione, de Contractibus Gratuitis, de Contractibus
Onerosis, de Contractibus Fortunæ, de Contractibus Adminicularis, de
Quasi-Contractibus, & nonnullis Innominatis

Escobar y Mendoza, Antonio de
Lugduni, 1663

8. De Vsura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80681](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80681)

dam casu
hui non
obligatur
ex privilegio
iuris si
huius filia
familiæ
Ecclesiæ
minores.

utatur, ac minoribus. Vnde si filiusfamilias
abique patris consensu mutuum pecuniam ac-
ceperit, non tenetur in effectu ad restitutionem
nem; ne post mortem quidem patris, quia
potest opponere mutuatrici exceptionem Se-
nariensis Macedoniani, quo concessum
est ei, ut solvere non teneatur, Fillius. tr. 34. ca-
p. 10. questione sexta, & septima. Hæc au-
tem exceptio competit etiam filiusfamilias, &
parentibus tam filii quam filia, & hæredibus,
& si leuissimis eorum, l. 7. & 9. ff. de S. C.
Macedon. Ius autem hoc decreuit, ad præca-
uenda incommoda, quæ occasione mutui à fi-
liis, vel filiabusfamilias accepti suboriebantur,
filij enim ad persoluendam pecuniam mutuo
acceptam occasione mortem parentibus in-
ferendi accipiebant. Porro quamvis verbis hu-
ius privilegij solum videatur tolli civilis obli-
gatio, tamen etiam tollitur obligatio naturalis
(probabiliter satis) ita ut in conscientia foro
non teneatur inquam huiusmodi mutuum fi-
lius vel filiafamilias restituere, si lubeat hoc vi
privilegij, Molina de contract. d. 301. Lessius
l. 2. cap. 20. numer. 8. Sanch. de matr. l. 6. d. 39.
num. 3.

63
In multis
casibus fi-
liat, ac fi-
liisfamilias
tenetur
mutuum
soluere.

Scio tamen, multos esse casus, in quibus filius
vel filiafamilias ad restitutionem accepti mu-
tui tenetur. Primus est, si habet bona castren-
sia, vel quasi. Secundus, quando accepit mu-
tuum inusu, vel consensu patris. Tertius, si pecu-
nia in patris cessione voluitatem. Quartus, quando
accepit mutuo pecuniam, ad ea quæ infirmen-
da erat pecunia à patre, ut si filius absens stu-
diorum causa mutuum necessarium, ut victi-
ter, & ut libros necessarios emat, accipiat.
Quintus, si publice filius sui iuris esse putaba-
tur. Sextus, si filius inuit se soluturum. In hoc
tamen casu potest filius, qui inuit, à Præ-
lato iuramenti relaxationem obtinere, quia in
fraudem legis oppositum est, & alias lex facile
inutilis redderetur. Imo si filius post acceptam
mutuo pecuniam, patre vivente privilegio Ma-
cedoniano renuntiaret, adhuc non teneretur
soluere. Quia hoc privilegium videtur princi-
paliter concessum in fauorem parentum nullus
autem cedere potest privilegio in alterius fa-
uorem concessio, Gomez. tomo secundo capite
sexto numero secundo Bonac. de contr. d. 3. q. 3.
puncto primo numero 7. & 8. Lessius l. 2. c. 20.
n. 9. & 11.

64
Quando
Ecclesia
vel pius
locus, vel
pius
ad reddi-
tione mu-
tuo teneat-
ur.

Quando aliquid mutuo traditum est Eccle-
siae, vel hospitali, vel oppido, Ecclesia, locus pius,
vel oppidum non tenetur ad restitutionem, nisi
mutuans probet pecuniam mutuatrici conuer-
tam fuisse in Ecclesiam, loci pii, vel oppidi utili-
tatem, l. ciuitas, ff. si certum, Authent. Hoc ius
porectum, de Sacros. Eccles. libro primo C. de
solutionibus, Molina de contract. d. 300. Rebel.
l. 2. cap. 20. numero 15. 16. & 17. Fill.
tractat. 34. capite 10. questione 10. Gomez. to. 2. c. 14.
num. 2.

65
Obligatio
reddendi
mutuum,
quod tutor
vel curator
nomine pu-
pili, vel

Si nomine pupilli tutor, vel minoris nomi-
ne curator mutuum acceperit, non tenetur pu-
pillus aut minor postea etiam maior factus
soluere, nisi creditor probat, id in eius utili-
tatem esse concessum. Datur tamen actio ad-
uersus illum, qui mutuum accepit alterius no-
mine, potest enim cogi ad seruandum indem-
nem eum, qui pecuniam tradidit. Imo si minor

mutuum acceperit, & inde se laesum depre-
henderit, quia pecuniam inutiliter contum-
psit, potest petere restitutionem in integrum,
ut non teneatur, nisi quatenus inde factus est
locopletior, Molina de contr. d. 300. Rebel. l.
8. questione prim. sect. 3. Lessius l. 2. capite 20.
numero 15. 16. & 17. Filiacijs tractat. 34.
capite 10. questione 10. Gomez. tomo secundo
capite 14. numero secundo.

CAPVT VIII.

De Vsurâ.

SYRA est lucrum immediatè ex mu-
tuo proueniens. Lucrum vocatur ac-
quisitio rei supra sortem pecunia æ-
stimabilis, & alias indebitæ, vnde si mutuum
tibi mille, ut reddas depositum, non erit vsu-
ra. Dicitur, immediatè, quia debet hoc lucrum
ex vi pacti mutationis prouenire, si enim
immediatè proueniat ex amicitia, vel gratitu-
dine, vel ex spe alliciendi mutuantem ad con-
tinuandum mutuum, vsura non erit. Additur,
ex mutuo proueniens, nam si vendas rem tuam
ultra iustum pretium, lucris quidem, sed hoc
lucrum non est vsura, quia prouenit non ex vi
mutui, sed ex iniqua venditione, Molina de
contr. tractat. secund. d. 303. Valent. 2. 2. d. 5. q.
5. pun. 21. Lessius libro secund. cap. 20. dub. 3.
Rayman. libro tertio tractat. 4. cap. 16. numero
1. & 2.

Ad vsuræ rationem quinque requiro. Pri-
mum, ut adsit mutuum, cuius communissima
materia est res vsu consumptibilis. Secundum,
lucrum ultra sortem seu summam capitalem,
ita scilicet, ut mutuant, ultra summam, quam
mutauit, accipiat aliquid, quod antea suum
non erat. Tertium, ut lucrum illud sit res pre-
tio æstimabilis, vnde non foret vsurarius, qui
ex mutuo speraret, vel intenderet amicitiam,
vel quid simile, quod non aliolet pretio æstima-
ri. Quartum, ut hoc lucrum ex vi mutui prou-
eniat, hoc est, ratione mutationis. Quintum,
ut lucrum intendatur principaliter ex mutuo,
iuxta nonnullorum sententiam, de quo sect. 2.
Syluest. v. Mutuum. Nauart. sum. capite 17.
numero 206. Sotus libro sexto de iust. questio.
1. articulo primo Institut. libro tertio titul. 15.
Caiet. v. Vsurâ Mol. tract. 2. d. 303. Sylu. 2. 2. q.
78. d. 1.

Vsurâ alia est formalis, & aperta, quæ scilicet
committeretur in mutuo formali, cum quis de
lucro expresse vel tacite paciscitur. Alia vir-
tualis, & palliata, quæ quidem latet in alio
contractu, ut cum venditur mercès credito ma-
iori pretio, prima facie videtur esse contractus
emptio, & venditionis, & solum esse exce-
ssus pretij, virtualiter tamen est mutuum cum
vsura, idem enim est, ac si statim numerata
pecunia fuisset mercès vendita iusto pretio,
& deinde propter mutuum eiusdem pecuniæ
vsque ad tempus dilate solutionis ille iusti
pretij excessus acciperetur. Præterea alia vsu-
ra est realis, & externa, alia mentalis, & interna.

66
Vsurâ de
finicio.

67
Ad vsuræ
rationem
quinque re-
quiruntur 2

68
Vsurâ alia
aperta alia
palliata,
alia exte-
na, alia in-
terna.

Realis contingit, quando interuenit pactum saltem implicitum reddendi aliquid supra sortē. Mentalis est, quando nullum adest pactum, sed mutans dat eo animo, & intentione, vt ex mutuo lucrum acquirat. Tolet. *l. quinto cap. 29.* Sylui. *2. 2. q. 78. a. 1. & 2.* Nanar. *sum. c. 17. num. 206.* Filiuc. *tr. 34. c. 2. q. 1. & 2.*

69
*Vjura est iure positi-
no diuino
ac humano
imo natu-
rali probi-
bita.*

Profecto vsura non solum iure positio diuino, vel humano; sed etiam naturalilicita est: imo hæreseos erit reus, qui dixerit vsuram non esse peccatum, vt definitur in Concilio Vienne[n]si, ex pluribus Sacre Paginæ locis colligitur. Quod si alicubi vsurarij permittantur, permittuntur & meretricia. Nan. *sum. c. 17. n. 207.* Valer. *to. 3. d. 5. q. 2. p. 1.* Azor. *p. 3. l. 5. c. 2.* Mol. *d. 304.* Filiuc. *tr. 34. c. 1. q. 5.* Calpens. *tr. 19. d. 3. sect. 1.*

70
*Regule,
quibus
vsurarius
animus
ualeat ag-
nosci.*

Vt vero animus vsurarius possit agnosci, quatuor regulas indico. Primā, si mutuator sperant, vel accipit lucrum ex liberalitate, & gratitudine tāmmodo mutuatarij, libiq; periuadet, eo animo mutuatarium dedisse, vsurarius non est. Secundam, si mutuator intendit, vel accipit tanquam pretium ex mutuo, vsura est reus. Tertiam, si mutuator dubitat de animo mutuatarij, an scilicet dederit ex liberalitate, an ex obligatione, tanquam pretium, vsuram committit; quia vel uoluit exercere iniusticiam, vel se illius exercendæ periculo expoluit. Quartam, quando non constat de dantis animo documentum desumme ex ipsius tradentis qualitate, nam si tradens sponte sua abique pæmo pacto hilari animo exhibeat, cum alioquin sit gratus & liberalis: præsumendus est liberaliter tradere Lessi. *l. 2. c. 20. dnb. 6.* Conas. *ad reg. Peccatum. p. 2. n. 4.* Caiet. *opus. 10. 2. opus. 8. q. 3.* Bonac. *de contr. d. 3. q. 3. p. 2. n. 1.* Filiuc. *tr. 34. n. 27.*

71
*Plures ca-
sus in quib.
mutuum
vsurarium
est.*

Ex præmissis autem facile iam edices, quodnam mutuum sit vsurarium, quodnam liberum sit ab vsura. Certe vsurarium est pactum de obtinendo a mutuatario (vel eius opera) officio aliquo. Molina *tr. 2. d. 3. 10.* Cardin. Lugo *de inst. d. 2. 5. sect. 3.* Et pactum, vt à mutuatario Ecclesiasticum beneficium conferatur. Quia cogitur is nonnullis onus ob mutuum subire. Trullent. *Decal. l. 7. c. 19. dnb. 7.* Et mutuae frumentum vetus cum obligatione, vt restitatur nouum (præsertim certo tempore) si mutans sciat nouum fore melius ac maioris pretij. Trull. *decal. dnb. 15. n. 11.* Et si des mutuum, vt postea mutuatarius ex debito censu tibi obligetur rursus mutuari, aut vendere, vel apud te in tua officina emere merces, aut operas suas locare. Quia talis obligatio est pretij æstimabilis, cum prius mutuatarium potestate alibi emendi, ac operas locandi Lessi. *l. secund. c. 20. dnb. 3.* Lugo *de inst. d. 2. 5. num. 46.* Laym. *l. 3. tr. 4. c. 16. num. 3.* Et mutuae Principi, vel Reipublicæ, eo pacto, vt interim, dum soluitur, sis liber à tributo, vel oneribus iustis soluendis. Lugo *num. 64.* Et mutuae ea lege, vt mutuatarius eam pecuniam exigat à mutuantis debitore, à quo non facile extorset. Quia specialis illa molestia in exquirenda pecunia pretio est æstimabilis. Attamen si sponte onus illud suscipiat eo, quod facile possit obtinere, non erit vsura. Lugo *ibidem.* Et si frumentum, quod alibi habes, des mutuum, obligando, vt tibi reddatur hic, vel alibi (cum maioribus sumptibus vel laboribus) ubi plus ualeat. Lugo *ubi sup.* Et si obliges mutuatarium, vt partē mu-

tui accipiat in mercibus, quibus non indiget. Lugo *citatus.*

Iam verò vsura non est, si mutans nihil intendat vt pretium, sed tantum speret aliquid ex gratitudine, & ea intentione aliquid illi doneatur, licet illud vt finem principalem intendat. Molina *tom. secund. d. 305. num. 6.* Lugo *de inst. d. 2. 5.* Attamen si intelligeret, sibi aliquid donatum non gratis, vt putabat, sed vt debitum ratione mutui, teneretur restituere, quantum inde ditior euasisset. Sā *v. vsura* Lugo *d. 2. 5. sect. 3.* Nec dare mutuum, alterius amicitiae captandæ causa, atque vltius inde sperare officium. Quia amicitia pretio non æstimatur. Lugo *ibidem.* Nec cum quis non potens sua recuperare, mutuat, vt sua sibi reddantur, vel ne sibi iniuste noceatur. Quia hæc iure iam ante debentur, unde non facit lucrum, nec obligationem nouam imponit. Bonac. *de contr. d. 3. q. 3. p. 2. n. 15.* ex Azor. & Reginal. Nec exigere aliquid ratione periculi recuperationis, difficultatum, vel expensarum, quæ erunt, vel in euentum in recuperanda sorte. Quia pretio æstimari potest, quod quis sese in tale periculum, & difficultatem immittat. Coninch. *Decal. l. 7. d. 3. q. 3. p. 2. n. 5.* Necesse tamen esse, vt periculum illud deducatur in pactum expresse vel tacite docet Laym. *l. 3. tr. 4. c. 16. n. 9.* ex Medin. Valer. Molina, Lessi. Nec si timens difficultatem, aut fraudem mutuatarij in reddendo constituto tempore, paciscaris, vt si tunc non soluat, aliquid det vltra capitali loco pænæ: quæ pænā licite exigetur, dummodo non fiat alia intentione, quam vt mutuatarius sic quasi confringatur, ne sua culpa fallat. Vnde si mutuatarius abique sua culpa soluere non valeat, non licebit pœnam exigere. Toletus *l. 5. c. 32.* addens, manifestum esse argumentum pænæ intentionis, si exspectas, non solum tibi præfixo tempore, vt pœnam recipias: ac simpliciter vsuram fore, si certo sciens alterum non valiturum soluere, adhuc cum tali onere pænā. Bonac. *de controuers. d. 3. q. 3. p. 2. n. 7.* Molina *tom. secund. disput. 3. 17.* Lessi. *l. 2. c. 20. dnb. 15.*

Nec pacisci, & accipere aliquid ratione damni emergentis, (si quidem mutuum verè illius causa sit) vel lucri cessantis, vel cessaturi: dummodo de hoc mutuatarius moneatur. Vt si volebas domum reficere, aut poteras nunc commodo tempore emere triticum: priuando autem te tua pecunia, in dando mutuo, domus corruit, & postea carius triticum emes. Porro in hoc titulo lucri cessantis supponendum imprimis, quod verè volueris cum ea pecunia negotiari, & alia non habeas. Deinde quod malis negotiando, aliterve lucrari, quam sic mutuando, ita vt mutues tantum in mutuatarij gratiam. Denique vt minus exigas, quam lucrari poteris, & deductis expensis. Quia lucrum cessans non est actu, sed in potentia, & variis adhuc euentibus obnoxium. Vnde ad arbitrium prudentis viri pro maiori eius certitudine, id poteris æstimare, & sic cum mutuatario de eo pacisci. Molina *tom. secundo disp. 3. 14.* Salas *de vsur. dubitat. 18.* Lugo *de inst. disp. 2. 5. sectio. sexta* Bonacin. *de controuers. disp. 3. q. 3. p. 2. n. 4.* Quare qui non habuit animum negotiandi, vel si non erant, nec breui sperabantur merces, vel non erat moraliter certus de lucro: nihil potest vltra

72
*Plures ca-
sus in quib.
mutuum non
est vsura-
rium.*

73
*Liberat ab
vsura in-
crum ces-
sans aut
damnum
emergens.*

ultra sortem accipere. Quia huiusmodi mutua-
tio verè non sine causa lucris cessantis. Eadem
ex causa ultra est, si mercatores credito vendē-
tes aliquid ultra pretii rigorosum accipiant ti-
tulo lucris cessantis, verbi gratia, rem solum mo-
do valentem centum, vendant pro centum, &
quingenta numerandis post annum. Quia
vendendo ad creditum (quod est virtualis
mutuatio) plures habent emptores, plures-
que res vendunt, & sic lucrum cessans com-
pensatur, unde illud non cessat huius causa
venditionis, Trullench. Decalog. lib. 7. capit. 19.
dub. 9.

74 Quid in mutuo pecuniario (nisi aliter con-
veniamus sit) si quis det mutuos centum
aureos, non potest exigere plus quam eorum
valor tunc fuerit. Unde si valor eorum augeat-
ur, non potest repetere centum aureos; quia
reciperet aliquid supra sortem. Si vero decre-
scat, debet mutuatarius reddere plus quam cen-
tum, quia alias ad aequalitatem non restituere-
ret, Lessius l. 2. c. 20. dub. 8. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16.
num. 15.

75 In mutuo autem aliarum rerum, ut vini,
triticii, olei, &c. aliter se res habet, quia si quis,
verb. grat. mutuet alteri centum modios tri-
ticii, siue pretium creseat, siue non, potest
centum repetere. Ratio differentia est, quia
pecunia non spectatur ordinariè (nisi aliter
conveniamus sit ob certas licitas causas) nisi
valor, siue pretium, unde non debet resti-
tui pretium aequale. At vero in frumento,
&c. spectatur ipsa materia, quia non petitur
mutuum frumenti propter pretium frumenti,
sed propter ipsum corpus, & substantiam: Er-
go etsi creseat pretium illius potest repetere
tot mensuras, quot dedit mutuo. Scio tamen
quosdam Doctores de his rebus eodem modo
loqui, quo de moneta, Layman. l. 3. tr. 4. c.
capit. 16. numero 14. Bonac. de contr. d. 3. q. 3.
p. 3.

76 Quenam demum sit usurarij, & cooperan-
tium poena, si requitas, respondeo, usurarium,
etiam non manifestum, eiusque hæredes ad
restitutionem teneri, atque etiam eos omnes,
qui ex parte usurarij cooperantur efficaciter,
verb. grat. Iudices, domini temporales nota-
rij, famuli, aduocati, qui quoniam modo iuvant,
vel cogunt mutuatarios, ad soluendum usuras.
Dixi possunt, & efficaciter, quia habendo se
negativè possunt usurarios permittere ob ius-
tam causam, & pauperem necessitatem. Præter-
ea in praxi ex præsumpta voluntate mutua-
tarij fieri minus principales, famuli scilicet ex-
citantur. Usurarius publicus siue notorius non
debet admitti ad communionem Altaris, nec
absolvi, donec usuras restituat, nec in loco sa-
cro sepeliri, & qui scienter sepelit, ipso facto
est excommunicatus. Eius denique testamen-
tum est irritum, nisi ante mortem
restituatur. Laym. l. 3. tr. 4. c. 16.
n. 21. Trull. Decal. 7. c. 9.
dubitat. 22.
**

CAPVT IX.

De Monte Pietatis.

Mons pietatis est summa pecunia vel ⁷⁷
alterius rei mutabilis, deputata, ad pietatis do-
subueniendum per mutuum pauperum ⁷⁷
necessitatibus. Ibi quidem montes quinque ⁷⁷
conditionibus constituentur. Prima, ut ex illis
detur mutuum ad certam summam pauperi-
bus, non autem diuitibus. Secunda, ut certum
tempus, verb. grat. ad annum vel paulò amplius
est permittitur. Tertia, ut mutuatarij dent pi-
gnus idoneum. Quarta ut singulis mensibus
aliquid minutum solvant pro sumptibus ne-
cessarijs ad montis conseruationem, ut pro mi-
nistrorum stipendio, qui montem custodiunt,
& administrant, semperque parati esse debent
ad mutuandam, ac pignora suscipienda custo-
dienda, reddenda, pro conductione domus, pro
rationum libris reliquisque necessarijs instru-
mentis. Quinta, si contingat mutuatarios non
soluere termino præfixo, pignus vendatur sub
hasta, ut ex pretio eius monti, & eius ministris
satisfiat, quod vero superest Domino pignoris
restituatur, Filliuc. tr. 34. p. 2. n. 165. Bonac. de
contr. d. 3. q. 3. p. 12. Sylu. 2. 2. q. 78. d. 4. q. 1.
conclus. 1. Lessius libro secundo c. 20. dub. 23. nu.
190. Tolet. l. 5. c. 38.

Ratio autè, cur hi montes liciti sunt, est: Quia
nihil à mutuatarijs exigitur mutationi, ratio-
ne, sed solum pro ratione expensarum, quæ ne-
cessariæ sunt ad montis conseruationem, & ad-
ministrationem, atque licitum est aliquid pro
his expensis exigere, ergo quod in his monti-
bus datur, iuste recipitur, & nulla equitas po-
stulat, ut quis cum damno suo mutuet tantum
igitur potest exigere, quantum necessarium est
ad damnum vitandum. Addo, Concilium Late-
ranense hocce approbare montes, dum Leo X.
ait. Declaramus, & definimus, Montes pietatis,
in quibus pro eorum impensis, & indemnitate
aliquid moderatum ad solas ministrorum impen-
sas, & aliarum rerum ad eorum conseruationem
pertinentium pro eorum indemnitate duntaxat
ultra sortem absque lucro eorundem montium
recipiunt, nec mali speciem præferre, nec illo pa-
cto improbari. Reginal. l. 2. n. 207. azor. p. 3.
cap. octauo Lessius l. 2. c. 20. num. 191. Filliucius
tr. 34. n. 167. Medin. de usur. q. 10. & alij com-
muniter.

79 Priuatus quisque potest montem instituere,
etiam si pecuniam illam sub onere alicuius Priuatus
census accepisset, & exigere à mutuatarijs, quisque po-
quantum opus est; ut se indemnem præstet, test montem
etiam si octo vel decem in centum ab illis
elsent solpenda. Quia negotium mutuatarij
mons utiliter gerit, cum aliàs maiori sum-
ptu fortasse deberet mutuum accipere. Les-
sius libro secundo capite 20. numero 194. Sa-
las de usur. dub. 33. numer. 3. & 10. Mol. sumo 2.
d. 325.

Deponentes pecuniam apud montem pieta-
tis

EL SCORAR
Theok Mar.
Tom. VII. VII
E. IV
6